

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Сашко Кръстев Плачков

Катедра „Технологично обучение и професионално образование“,
Технически факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“,

на научните трудове на доц. дн Любен Владимиров Витанов по конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“ в област на висшето образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по технологии и предприемачество в началните класове и Методика на работа в часа на класа в началните класове), за нуждите на катедра „Начална училищна педагогика“ към Факултета по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“, обявен в ДВ, бр. 48 / 28.06. 2022 г.

Възлагането на рецензията е въз основа на решение на научното жури, определено със Заповед № РД -38-390/13.07. 2022 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Съответствие на процедурата и подадената документация с действащата нормативна уредба

Доц. дн Любен Владимиров Витанов е единствен кандидат по обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“. Конкурсът е обявен в съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Р България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. В научното жури кандидатът е представил документация, съответстваща на нормативните изисквания, а прегледа показва, че не са допуснати нарушения на процедурата.

2. Общо биографично представяне на кандидата

2.1. *Разпознаваемост* – доц. дн Любен Витанов е роден на 22.02. 1960 г. в гр. София. Завършва висшето си образование с магистърска степен по специалността „Начална училищна педагогика“ през 1984 г., в тогавашния Висш педагогически институт – Благоевград, сега ЮЗУ „Неофит Рилски“. Академичната му кариера в СУ „Св. Климент Охридски“ започва през 1991 г., като последователно заема длъжностите асистент, старши асистент и главен асистент. През 1995 г. успешно защитава дисертация и придобива образователната и научна степен „Доктор“. През 2001 г., след спечелен конкурс, заема академичната длъжност „Доцент“ по „Дидактика на техниката и технологиите“. Безспорно постижение в научната му кариера е защитеният през 2021 г. дисертационен труд за придобиване на научната степен „Доктор на науките“ в Професионално направление „Педагогика“. Вписан е в Регистъра на НАЦИД за хабилитирани лица с наукометрични показатели.

2. 2. *Квалификации* – за времето на изграждането на академичната си кариера от 1991 г. до сега, доц. дн Любен Витанов е участвал в обучения, школи и преподавателски обмен, с цел повишаване на квалификацията. В тематичен план

тези специализации се отнасят до интерактивни методи на обучението, електронно обучение, обучение по предприемачество и дигитални компетентности и др.

2.3. Езикова компетентност Доц. дн Любен Витанов декларира владее на английски език, в различна степен, съобразно Европейската езикова референтна рамка.

2.4. Консултантска и експертна дейност

Член на редакционните колегии на: сп. „Начално образование“ и „Електронно списание за наука, култура и образование“ на Факултета по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“,

Участие в научни журита за процедури по ЗРАСРБ.

2.6. Дигитална компетентност – умения и компетенции за работа с: Microsoft Office, Emails Internet, Windows Social networks(Facebook LinkedIn Twitter Instagram Youtube etc.), Microsoft Excel worksheet, Microsoft Word Document, Powerpoint Presentation, Google sheets, Microsoft Office (Word Excel, PowerPoint Access), Internet Office 365, Social Media.

3. Преподавателска дейност

Като хабилитирано лице доц. дн Любен Витанов преподава учебни дисциплини по профила на конкурса в ОКС „Бакалавър“ и в ОКС „Магистър“, редовна и задочна форма на обучение: Дидактика на техниката и технологиите; Методика на педагогическата работа в часа на класа; Методи и техники за активно учене; Методика на обучението по безопасност на движението по пътищата; Обучение и игра; Приобщаващо образование.

От обзора е видно, че доц. дн Любен Витанов има ясно изразен академичен профил, което определя и контурите на неговата изследователска активност. Освен академична опитност кандидата за „Професор“ е популярен и с водещите си позиции за въвеждане, в български условия, на продуктивни методики в областта на обучението по технологии и предприемачество и за работа в часа на класа. Това категорично го прави разпознаваем в образователното и научно пространство.

4. Научноизследователска дейност

Научните интереси на доц. дн Любен Витанов са ориентирани в три области: Методика на обучението по технологии и предприемачество, Методика на работа в часа на класа и Електронизация на подготовката на студенти-педагози. Проблемните сегменти в тях ясно открояват динамиката и посоката на научните му постижения: методи и техники за активно учене; позитивна педагогическа стратегия в часа на класа; STEM обучение по технологии и предприемачество; иновативни методи на обучение в началния етап, квалификация на педагогическите специалисти; обучение в инициативност и предприемчивост в часа на класа.

Сред научната общност доц. дн Любен Витанов е познат като активен радетел и изследовател в полза на въвеждането в обучението по „Технологии и предприемачество“, в началния и прогимназиалния етапи, както и при работа в Часа на класа, на т. нар. “Нови методики“, в които категорично е застъпен

личностно-ориентираният подход и ученика е в центъра на педагогическото взаимодействие. До голяма степен тази негова ориентация е предадена и на проблематиката, и изследванията на ръководените от него докторанти (успешно защитени 4 дисертации).

5. Научна продукция

5.1. Съответствие с наукометричните показатели за заемане на академичната длъжност

5.1.1. *Изпълнение на Минималните национални изисквания* – от представената справка е видно, че кандидатът има 1048 точки при изисквани за академичната длъжност „Професор“ от 550 точки.

5.1.2. *Изпълнение на други количествени показатели* — **статии и доклади, публикувани в реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация** – 1 бр. (2022 г.); **статии и доклади**, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове - 11 бр. (2005 – 2022 г.) на български език; публикувани **монографичен труд, учебници и учебни помагала** за университетска и училищна среда (1 бр. монография – хабилитационен труд - 2022 г.; 1 бр. монография – 2022 г., 1 бр. глава от колективна монография – 2015 г.; 5 бр. учебници – 2005 г. - 2019 г. и 8 бр. учебни помагала – 2016 г. – 2019 г.); **забелязани цитирания** в чужбина и у нас -24 бр.; **участие в проекти** (участвал е в 5 национални проекта(2013 – 2018 г.); ръководител на 2 проекта и член на 2 проекта към фонд „Научни изследвания“ при СУ „Св. Кл. Охридски“(2014 – 2020 г.); **научно ръководство на докторанти** (4 бр. успешно защитили); **научно; автор и съавтор на учебни програми** (на 4 бр. дисциплини в бакалавърски, в магистърски програми и програми за повишаване квалификацията на учители).

5.2. Съдържателен анализ на представените научни трудове за участие в конкурса

За участие в конкурса за „професор“ доц. дн Любен Витанов участва с 29 бр. публикации. От тях 12 бр. са учебници и учебни помагала за началните класове, които приемам само за сведение. При направеният преглед установявам, че посочените публикации отчетливо се разграничават от публикациите за придобиването на ОНС „Доктор“ (1995 г.) и тези от конкурса за заемането на академичната длъжност „Доцент“ (2001 г.). Категорично, още веднъж подчертавам, че представените от доц. дн Любен Витанов публикации, са в пълно съответствие с профила на конкурса за заемане на академичната длъжност „Професор“. Направеният преглед показва и още нещо, че доц. Витанов има ясно изразени последователност, непрекъснатост и продуктивност в публикационната си дейност, като освен теоретични обобщения, той предлага на научната общност и на образователната практика редица прагматични решения относно: иновативни методи на обучението, STEM подхода в обучението по технологии и предприемачество, софтуерни решения при подготовката на студенти, методи и техники за позитивно възпитание и активно учене, обучение в инициативност и предприемчивост и др. Тези позитиви несъмнено дават отражение както върху качеството на научната продукция на кандидата за „Професор“, така и върху

цялостния му научен и изследователски потенциал. Тук е редно да отбележа неговият стремеж за публикуване в реферирани издания, индексирани от международните бази данни като *Scopus* и *Web of Science*, а също и ориентацията му към актуални монографични трудове.

Представената от доц. Витанов справка за цитируемост, показва висок интерес от научната общност, но това би имало и други измерения, ако се положат усилия за публикуване на английски език. В направените публикации доц. Витанов има и екипно участие – 2005, 2007 и 2021 г., в две от публикациите е на първо място, а в една от публикациите е на второ място. Не са представени обаче разделителни протоколи между авторите, което затруднява определянето на приносните му моменти в тях. Самостоятелните му публикации са 14 бр. Като безспорно постижение трябва да бъде определена монографията на доц. дн Любен Витанов „Обучението по технологии и предприемачество“ (2022 г.).

Това ми твърдение се базира на обстоятелството, че този труд не е поредната методика, която сме свикнали да виждаме, а е задълбочен изследователски труд с анализи, обосновки и обобщения, касаещи обучението по технологии и предприемачество в системно-структурен, исторически, дидактически и инженерно-технически план. В това качество сполучливо тази монография е представена като хабилитационен труд. Налице е ново знание, което е в полза както на изследователите на тази материя, така и на студентите и учителите по технологии и предприемачество. Специално място е отделено на въпросите, свързани с интегриране на обучението по предприемачество, а анализите и търсенето на релации със STEM подхода в контекста на движенията „Науката и технологиите в обществото“, по специално STS, STSE и SSI концепции на обучение по технологии и предприемачество, придават особена ценност на труда.

Върху тази позитивна плоскост следва да бъде дадена висока оценка и на втората монография на доц. дн Любен Витанов – „STEM обучение по технологии и предприемачество“ (2022 г.). Тук авторът убедително разкрива уменията си да се адаптира към новите образователни модерности, предлагайки систематизация на основните проблеми на процедурната STEM ориентация, STEM компетентности, STEM социални и личностни аспекти, анализирани са важни потенциални проблеми на STEM обучението.

Специално място е отредено на STEM фасилитаторската роля на учителя по технологии и предприемачество. С особена полезност в труда се открояват шеста и седма глави, които съдържат примери за STEM визуално обучение по технологии и предприемачество и примери на обучение чрез STEM проекти по технологии и предприемачество. В обобщен план научното израстване на доц. дн Любен Витанов се забелязва в останалите му трудове, които несъмнено са катализирани неговите монографични изяви. Тук важното е, че няма повтаряемост на проблематиката, а изходни позиции и надграждане. Така например това отчетливо се вижда в статията „Обучението по технологии и предприемачество в системата на училищното образование“ (2021 г.), където отправната точка са анализите и обобщенията в контекста на ключовите компетентности – „технологична“ и „инициативност и предприемчивост“. Извършена е

систематизация на основните нормативни изисквания за съдържанието и организацията на обучението в посока на категориите „преподаване“ и „учене“.

В статията „Педагогически приоритети в обучение по технологии и предприемачество“ (2022 г.), авторът се насочва към обосноваване на подходи, които придават от една страна прагматична насоченост на обучението по „Технологии и предприемачество“, от друга страна водят до хуманизиране на обучението в контекста на конструктивисткия подход. В този смисъл трябва да бъде оценена и статията, посветена на проблематиката в другата част на конкурса, за Работата в часа на класа, а именно „Ориентиран към ученика позитивен подход на възпитание, обучение и социализация в часа на класа“.

Авторът разглежда позитивния педагогически подход на базата на хуманната педагогика, позитивната психология и педагогика. Прави се описание на конструиран модел за преподаване и учене с четири основни компонента: динамичен и споделен подбор и структуриране на учебно съдържание; позитивен подход за възпитание и управление на класа; обучение, ориентирано към компетентности; балансиран подход на ориентирано към ученика обучение. Педагогическата сензитивност на доц. дн Любен Витанов към образователните иновации намира израз и в статията „Иновативни методи и техники за оценяване на учениците“ (2021 г.). Прави се анализ и се привеждат примери за използването на иновативни методи, с цел осъществяването на констатиращи, диагностични, мотивационни и прогностични функции от страна на учителя в учебния процес.

С приложна значимост се очертават и такива проблеми като „интерактивно преподаване и учене на студентите“ (2018 г.), „безопасност на движението по пътищата“ (2005 г.), „обучение по технологии и предприемачество в първи клас“ (2021 г.), „обучение в инициативност и предприемчивост в часа на класа“ (2020 г.). Прагматичната насоченост на доц. дн Любен Витанов намира израз и в осъщественото от него научно ръководство на разработени и издадени учебници и учебни помагала за обучението по „Технологии и предприемачество“ в началните класове - 4 бр. учебници (2016 – 2019 г.) и 8 бр. учебни помагала („Книга за учителя“- 2016-2019 г.). Те са одобрени от МОН и има позитивни отзиви от началните учители. Практическата им полезност е несъмнена, но поради обстоятелството, че те са колективно дело, качествена оценка тук не мога да дам.

6. Научнотеоретични, практико-приложни, художественотворчески и други приноси

Направеният количествен и качествен обзор на научната продукция на доц. дн Любен Витанов, дава основание да бъдат посочени следните теоретични и практико-приложни приноси:

критичен анализ и обосноваване на мястото на STEM подхода и предприемачеството в обучението по „Технологии и предприемачество“ в началните класове; **теоретичен анализ и систематизиране** на интерактивни методи и техники за формиране на технологича и предприемаческа компетентност в началните класове; **разработване, адаптиране и внедряване** на стратегии, методи и техники за активно учене по „Технологии и предприемачество“; **разработване и апробиране** на методика за интерактивно обучение на студенти-педагогическите

специалисти по “Технологии и предприемачество“; **анализиране и обосноваване** на методи и техники за интерактивно обучение в часа на класа.

7. Лични впечатления

Познавам доц. дн Любен Витанов като преподавател, автор и изследовател със собствен стил. Изключително активен и продуктивен, като научната и приложна проблематика е с такива характеристики и полезност, които го правят популярен както в научните среди, така и сред педагогическите колегии във всички региони на страната. Неговото участие в научни журита по ЗРАСРБ се отличава с висока експертиза, отговорност и обективност в конкретните преценки.

8. Бележки, препоръки и въпроси

Някои бележки вече бяха направени в хода на количествените и качествени преценки върху научната продукция на доц. дн Любен Витанов.

Препоръчвам насочване на усилията към повече публикации в издания, индексирани по база данните на *Scopus* и *Web of Science*. **Необходимо е** насочване на усилията за повече съвместни публикации с докторантите.

9. Заключителна оценка

Според представителността на научните трудове и съответствието им с направлението и профила на обявения конкурс, свързаните с това научни приноси и лични позитивни впечатления, ми дават основание да обявя решението си за **положителна оценка**.

Предвид личните качества, безспорен академичен авторитет и доказано научно израстване на доц. дн Любен Владимиров Витанов, убедено предлагам на почитаемите членове на Научното жури, да бъде избран на академичната длъжност **„Професор“** по Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по технологии и предприемачество в началните класове и Методика на работа в часа на класа в началните класове), за нуждите на катедра „Начална училищна педагогика“ към Факултета по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дата: 27.09. 2022 г.
гр. Благоевград

Рецензент:
(Проф. д-р Сашко Плачков)

